СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 273. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 22. падолиста, 1924.

VOL. XXXII. No. 273. Jersey City, N. J., Saturday, November 22, 1924. THREE CENTS

Конвенція Федерації Праці дебатує над проєктами законів

ЕЛЬ ПАСО, Тексас, 20. падолиста.— Цілий нинішний день нарад конвенції Американської Федерації Праці зійшов виключно на дебати над ріжними проектами законів, які на думку делегатів потрібні для охорони інтересів американського робітника.

АҐІТАЦІЯ ЗА ПРИГОТОВАННЄМ ДО ВІЙНИ.

Конвенція вислухала вперед заяви ґенерала Джеймса Дрейна, команданта Американського Леґіону, котрий представив конвенції становище Леґіону в справі приготовання на случай війни.

Після слів Дрейна, Американський Леґіон стоїть на становищи, що в світі треба завести якийсь межидержавний суд для полагоджування всіх непорозумінь межи державами. Заким се станеться, Американський Леґіон вважав потрібним обстоювати за загальним приготованнем до війни. На його думку, треба приготовити до війни не лишень військо й фльоту, але й всю суспільність. Треба побудувати фльоту, не уступаючу в нічім ніякій другій фльоті в світі, виставити величезну армію, а на случай війни завести загальне ополченне не лишень всіх мущин, але й всего економічного життя.

Бесідник не предкладав конвенції ніякого внесення в справі сьої програми, але просив конвенцію підперти роботу Леґіону коло зібрання 5 мільонів долярів на підпомогу ветеранів-калік. В сій справі вже й поставлено внесення.

ЗАКОНОДАТНІ ДОМАГАННЯ КОНВЕНЦІЇ.

Межи дальшими справами розбирано справу іміґрації, а спеціяльно справу виключення Японців і Китайців.

Конвенція заявилася одноголосно проти обмеження закона про повне виключенне народів з Азії. Резолюція висказалася за тим, щоби сих народів виключати законом, а не межинароднім договором.

Конвенція заявилася за тим, щоби новий президент Злучених Держав починав своє урядованне від першого понеділка в місяцю січни, а не в місяцю марті, та щоби в той самий час кінчилася каденція врядовання сенаторів і конґресменів.

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ.

Говорено далі теж про способи орґанізації в юнії учителів та зелізничих робітників з Мексика, працюючих у Злучених Державах.

Кількох бесідників критикувало теж резолюцію за признанием совітського уряду.

ФАРМЕРСЬКА КОНВЕНЦІЯ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 20. падолиста. — На зборах фармерської орґанізації „Де Нешенел Ґрейндж" принято одноголосно резолюцію, в якій конвенція домагається, щоби уряд завів величезні фабрики електрики та доставляв її фармерам по коштах продукції.

Конвенція теж заявилася проти зміни закона про виключенне іміґрації жовтих людий.

ЗМІНИ В КАБІНЕТІ КУЛИДЖА.

ВАШИНҐТОН, 20. падолиста. — Чутки про скоре уступленне секретаря (міністра) торговлі Гувера показується неправдиві. Уступити з кабінету Кулиджа має не він, а секретар фльоти Вилбер.

УРЯД ПОЗИВАЄ ҐАЗЕТУ.

ВАШИНҐТОН, 20. падолиста. — Федеральний уряд пізвав у суд болтиморську щоденну ґазету „Де Болтимор Дейлі Повст" за те, що вона оголосила вимки з податкових книг, подаючи імена ріжних людий та суми, які вони заплатили до скарбу титулом особистого податку.

Уряд заявляє, що йому не ходить о покаранне ґазети, але о стверджене думки податкового закона, сето чи такі річи дозволено робити.

РОЗБИВАЮТЬ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ.

НОРДФОВК, Верджінія, 20. падолиста.— На водах Атлянтійського Океану недалеко звідси почала американська фльота розстрілювати воєнний корабель Вашинґтон, який вона має затопити згідно з межидержавною угодою про зменченне морських зоружень. Хоча корабель був виставлений на шрапнельовий огонь через цілий день, він ще не потонув.

ПОДАРУВАЛИ КАРУ ПРОГИБІЦІЙНОМУ ПРОВІДНИКОВИ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 20. падолиста. — Стейтовий уряд для амнестії подарував дальшу кару Вілємови Андерсонови, суперінтендентови Антисальонової Ліґи, що був засуджений на вязницю від 1 до 2 літ за те, що надуживав фондів сеї орґанізації для особистих цілий.

ПОЧТОВИЙ УРЯД ЗДЕРЖУЄ ЧУДЕСНІ ЛІЧЕННЯ.

ВАШИНГТОН, 20. падолиста. — Почтовий уряд заборонив дрови Гафовн, 70-літному Муринови зі стейту Мисисипі, продаватил за посередництвом почти свої ліки, які мають помагати на всякі недуги. Уряд загрозив Гафовн, що на будуче буде його „лічення" трактувати як звичайний обман.

СМЕРТЬ В ОГНИ.

ПЛІМАВТ, Па., 20. падолиста. — У домі Мартина Шарака повстав огонь, який скоро обхопив цілий деревляний будинок та вмить перекинувся на сусудні хати, теж деревляні. За короткий час погоріло їх 7, а в них погинуло 5 осіб, а саме жена Мартина Шарака, їх кревнячка, 11-літна Емілія Петровська та 3 комірників, яких імен доконче ще не стверджено.

Поліція найшла всі спалені тіла на першім поверсі; видно, вони пробували втечи перед огнем, але полумінь їм не дала.

БІЙКА ЧЕРЕЗ СТРАЙК.

Коло фабрики живочого одіня Ґодліба і Сайфа в Джамайці, Н. Й., в якій від довшого часу йде страйк через, те, що властителі не хочуть признати юнії, прийшло до бійки межи страйколомами й страйковими пикетами, з котрих одна була страколомкою, а друга страйкаркою. Замітно, що страйкарка ходить рівночасно на Колумбійський університет.

НАПАД МОРСЬКИХ РОЗБИШАК.

Ню Йорк, 20. падолиста. — Сюди приїхав нині бритийський вітрильний корабель Вереніка, якого капітан каже, що на нього напали на Атлянтійськім Океані морські розбійники, забрали з нього ладунок алькоголю та всі прилади потрібні для мореплавби. Вереніка добилася до Берега по 6 тижневім блуканню по морю; поміг йому доплисти до порту пароплав Гардинґ.

СВОБОДОЛЮБНА МАЛПА.

Одному з лондонських приятелів еґзотичних звірят, втекла малпа, яка небаром сталася пострахом цілої дільниці. Не маючи що їсти пустилася на злодійство і грабіж, про чому послугувалася своею специяльною методою. Видрапавшись в обідну пору до котрогось з вікон вишкірила зуби до мешканців, які в паніці покидали заставлений стіл і тікали. Тоді малпа кінчила за них обід. Особлившими симпатіями свободолюбної малпи тішаться крамниці з південними овочами. Проти неї змобілізовано поліцію і пів населення Лондону, а всеж таки безуспішно.

БУНТ ВЯЗНІВ В САМБОРІ.

В тюрмі самбірського окружного суду вибухло заворушення серед вязнів. Тюремна сторожа почала стріляти до безборонних вязнеів, з яких убила Михайла Берґуляка, а кількох поранила. Заворушення повстало на тлі голоду, який панує в тюрмі, від часу усунення бувшого управителя Фредера. Довкола тюрми сконсиґновано військо.

УБИЙСТВО ЖАНДАРМА.

В Обидові камінецького повіту невідомі люди застрілили жандарма Шклярского. Припускають, що Шклярскі впав з руки одного з дезертирів, за якими слідкував.

ПОЛІТИК І ОШУКАНЕЦЬ.

Краківська поліція арештувала дра Ж. Ґротковського на підставі доносу Цукрового Банку в Познанню. Др. Ґротовський був директором відділу того Банку на всю Галичину. Гроші за цукор, що впливали від ріжних фірм замість інкасувати, він ховав до кишені. Так робив він від березня минулого року до тепер. За ті гроші Ґротовський купив дім і віллі. Виїздив часто за границю до Анґлії та Франції. І наконець мав свій власний орган в Кракові „Курер Вечорний". До тепер признався [illegible] до дефравдації [illegible] золотих. Зараз після арештування зголосили свої притенсії всякі краківські фірми приватні підприємці на суму міліона золотих. Орґан його впав зараз по арештованню. Такі прекрасні подвиги доконують польські політики, промисловці та банкирі.

СТРАХИ НА ЛАХИ.

Варшавські часописи повідомляють, що в Східних Прусах появилася, якась загадочна недуга в богатьох випадках смертельна. На поверхні балтійського моря мав появитися якийсь трійливий ґаз, що покриває воду до висоти 50 сентіметрів. Перелякані „господарі" прибалтійських околиць впевняють, що се Німці пустили ґази, щоби витроїти своїх симпатичних сусідів. . .

„ПИШІТЬ НА БЕРДИЧІВ".

Андрій Косицький з Бернави на Буковині був конфідентом команди румунських протидиверзійних військ в Хотині. Але оце вийшло на яву, що Косинський користаючи зі свого становища інформував про замірені рухи румунських війсь диверзійної ватаги, чим і пояснено собі їх успіхи на румунській території. Коли Косицький почув на собі недовірчиві погляди своєї румунської влади, спасся бігством і десь за радянським кордоном сміється зі смертельного присуду, який видали на нього румунські суди.

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВА У ПРАЗІ.

Вистава праць українських професорів, що стоять на чолі праської студії плястичного мистецтва, відкрилась 25. жовтня. У виставі беруть участь професори Іван Кудрик і Сергій Мако (мольованне), Іван Мазалевський (ґрафіка і мініятура,), К. Стаховський (різбарства), та Сергій Тимошенко (будівництво).

РАДЯНСЬКА ПРЕСА.

Уся радянська преса є підприємством уряду, удержуваним безогляду на скількість читачів не кажучи уже про передплатників. Недавно оголошено ряд розпорядків, які мають здобути для радянської преси передплатників. Ресторани і їдальні обовязане на кожних 15. столиків запринумерувати по одному примірникови кількох часописів, такжеж примусово мусять передплачувати часописи для своїх льокаторів власники націоналізованих камяниць.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА У ПРАЗІ.

У Празі недавно заснувалася українська філія „Масарикової Ліґи боротьби з сухотами. Головою філії обрано проф. Івана Горбачевського. — Дня 17. жовтня відбулися перші сходини осіб заінтерисованих в увоpенні „Чесько-української єдности". обрано орґанізаційну комісію в складі 5 Українців і 5 Чехів для випрацювання статуту й дальшого ведення справи. — При українськім педаґоґічнім Інституті ім. Драгоманова у Празі утворилось наукове товариство студентів.

ФРАНЦІШКАНИ І ЖІНОЧА МОДА.

Будапештенські Францішкани прибили на воротах своеї церкви оголошення, в якому просять побожних пань не приходити до церкви з глибоко витятими декольтами, бо таким паням не давати муть причастя.

АВРАМЕНКО У ПРАЗІ.

Викинений польською владою з меж польщі широковідомий український артист Авраменко находиться вже у Празі, де вже в найблизших днях виступить зі своїм оріґінальними продукціями украніського танку.

ПОХОРОН АДМІРАЛА.

Персі Скот, анґлійський адмірал розпорядив у свойому заповіті, що його тіло мають спалити й попіл розсіяти по морі. Небіщикови вволили волю і дивний похорон адмірала переводив окремий кружляк, призначений для цієї мети анґлійською адміріліцією.

ЩЕ ОДНА КАТАСТРОФА.

В Бедруску під Познанем впав з висоти 40 метрів літак системи „Брістоль", при чому летун Жмуда і обсерватор Вайда згинули на місці.

І Французи не спішаться зі справою всесвітнього розоруження.

ПАРИЖ, 20. падолиста. — Французькі політики виявляють вдоволенне з предложения анґлійського правительства, щоб дискусію над справою пляну Бенеша відложено і не обговорювано її на Раді Ліґи Народів дня 8-ого грудня в Римі.

АНҐЛІЯ ЗА НОВОЮ РОЗОРУЖНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ.

ЛНДОН, 20. падолиста. — В тутешніх урядових кругах запевняють, що анґлійське правительство заявляеться за скликанием нової всесвітньої розоружної конференції і подає раду, щоби почин до неї дала Америка.

КАЖУТЬ, ЩО ЛИСТ ЗІНОВЄВА ПІДРОБЛЕНО В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 20. падолиста. — Тутешня преса подає, що лист Зіновєва, який наробив богато розголосу в Анґлії, підроблено тут поліційними аґентами.

БРИТАНСЬКИЙ КОМАНДАНТ ПОМЕР.

ЛОНДОН, 20. падолиста. — З Каіро, в Египті, що військовий командант Египту, сер Лі Оливер Стек, котрого тяжко ранили заговірники, помер сьогодня в тутешньому шпитали.

ПОСТУДЕНІЛО В ІТАЛІЇ.

РИМ, 20. падолиста. — В цілій Італії в останніх днях дуже постуденіло. Упали сніги навіть в околицях Риму, де звичайно в сій порі буває тепло.

ВЕЛИКІ СНІГИ В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 20. падолиста. — В Румунії від 5 літ падуть сніги, які здеморалізували комунікацію.

НЕВДАЧА ЕСПАНЦІВ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 20. падолиста. — З Марока (в Африці) повідомляють, що еспанські війска потерпіли невдачі в останніх днях з мароканськими повстанцями.

ВЯЗНЯТЬ РОБІТНИКІВ І СТУДЕНТІВ НА УКРАЇНІ.

ПРАГА, 7. падолиста. — З Києва повідомляють:

В ночі на 20. жовтня с. р. київська ГПУ (Чека) перевела численні труси й арештовання серед робітників і студентів. Арештованих цілими гуртами відпроваджували в участки, де їх переписано і розділено по ріжних вязницях. ГПУ обвинувачує арештованих у принадлежности до контр-революційної орґанізації, яка підготовлювала загальний політичний страйк.

„Роста" повідомляє з Москви з 23-ого жовтня: „У Каменці Подільському на Україні арештовано відомого Петлюриного співробітника Хмару, який жив досі в Польщі, а тепер з наказу петлюрівської шпигунської орґанізації прибув до Каменця, щоб там шпіонувати. Разом із Хмарою арештовано сімох його товаришів".

ДАР МАСАРИКА НА УКРАЇНСЬКУ ЦІЛЬ.

ПРАГА, 7. падолиста. — Президент чесько-словацької републики проф. Т. Г. Масарик пожертвував 100,000 ч. кор. на будову Українського Народного Дому в Ужгороді.

(На американські гроші се виносить 3,000 долярів).

НАСЕЛЕННЄ НА УКРАЇНІ ВИМИРАЄ.

ХАРКІВ, 5. падолиста. — Журнал „Современная Медицина" (Одеса, травень-червень, 1924), наводить такі відомости, оголошені на третій сесії Всеукраїнської Санітарної Ради в Києві:

При переписі 145 пунктів вияснилось, що пересічний відсоток народжень у роках 1921—1923 становив 26, а той самий відсоток у роках 1914—1920 доходив до 42,5. Зате пересічний відсоток смертности побільшився з 24 до 33. Смертність дітий у віці до 1 року збільшилась з 19% до 30%. Витрати на охорону народнього здоровля зменьшилися з 82 коп. на кожду душу населення в 1912 р. до 25 коп. у нинішньому році. На селі на охорону народнього здоровля витрачується всього 13 коп. на душу. В Одеському окрузі утриманне одного шпиталевого ліжка, без лікарського персоналу й ліків, обходилось у 1912 р. за 290 карб.; нині на одно ліжко витрачується 180 карб. 60 коп. Якщо, — пише названий журнал, — приняти на увагу дорожню продуктів першої необхідности й ліків, а головне, коли зважити, що призначені фонди приходять невчасно і не в цілости, то треба буде прийти до висновку, що справа стоїть дуже кепсько.

БЕЗРОБІТТЄ НА УКРАЇНІ.

ХАРКІВ, 5. падолиста. — У Бахмуті на засіданню краєвої комісії для боротьби з безробіттем установлено, що за серпень і вересень число безробітних зросло на 26,800 душ. 70% безробітних буквально голодує. Жебрання і всілякі злочинства аж до розбійних нападів на торговельні підприємства та заможніщих людий зробились постійним явищем.

Управа тросту „Югосталь" повідомила „Раднарґосп", що вона буде змушена в найблисшому часі закрити дві Мартенівські печі на Маріюпільських заводі, а також звинути виробництво на всіх машинобудівельних заводах, що поведе до звільнення 5,000 робітників.

ЗАМАХ НА КОМАНДАНТА БРИТАНСЬКОЇ АРМІЇ В ЕГИПТІ.

ЛОНДОН, 19. падолиста. — З Каіро, в Египті, повідомляють, що там египетські націоналісти виконали замах на команданта анґлійської армії сера Лі Стека.

Вони кинули бомбу під його автомобіль і дали кілька вистрілів з автоматичного револьвера.

Бомба не вибухла, але кулі ранили Стека і ще три особи. Сподіваються, що рани Стека не тяжкі і він з них вийде.

Заговірники втікли. Влада за ними поїшукує і назначила 10,000 нагороди за їх зловленне.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ В ОРҐАНІЗАЦІЇ

Як показує касовий звіт Українського Народного Союза, орґанізація заплатила в місяцю жовтни сім посмертних запомог на загальну суму 6 тисяч долярів, 14 запомог з фонду запомогового на загальну суму 750 долярів та зробила 5 виплат зі сиротинського фонду на загальну суму 1,528 долярів. Разом Український Народний Союз поспішив сього місяця на ратунок вдів, сиріт і калік зі сумою 8 тисяч 278 долярів.

Мимо сього поважного видатку каса Українського Народного Союза за сей місяць поважно підросла. Додавши 1 міліон 144 тисяці з верхом, які є в стані чиннім Українського Народного Союза, та 41 тисяч 607 долярів, які є в Молодечім Департаменті Українського Народного Союза, та 11 тисяч долярів, на спеціяльній діточій резерві, дістанемо, що Український Народний Союз уже з кінцем минувшого місяця добігав своїм маетком суми 1 міліона 200 тисяч долярів.

Сю суму, очевидно, він уже перейшов з вкладками, які він дістав за біжучий місяць. І на се поважне майно його члени можуть вказати яко на ґарантію його сили, і як ґарантію для них, що в сій дужій орґанізації вони певні, що всі зобовязання орґанізації супроти них будуть солідно й скоро сповнені.

КЕРТИЧА РОБОТА В РОБІТНИЧИХ ЮНІЯХ СВІТА

В місті Ель Пасо, в стейті Тексасі, відбувається тепер річна конвенція союза американських робітничих юній, так званої Американської Федерації Праці.

Уряд тої орґанізації вибрав се місто на конвенцію тому, щоби піддержати мексиканські робітничі юнії в їх боротьбі за поправу долі робітників у Мексику та в їх боротьбі за заведення мира й ладу в Мексику. Демонстраційна візита делеґатів конвенції Мексиканської Конфедерації Праці, яка рівночасно відбувається в місті Хваресі, що лежить на мексиканській території зараз через ріку Ґранде, а відтак візита американських делеґатів на зборах мексиканської конфедерації певно спричиняться посередно до піддержання мексиканського уряду в його тяжких зусиллях вдержати мир і порядок проти внутрішних ворогів та зовнішних інтриґ.

На конвенції Американської Федерації Праці виступили далі делеґати зорґанізованого в юнії робітництва Анґлії, Канади й Німеччини. Кождий з тих делеґатів говорив теж про інтриґи, та затії большевицького уряду в Москві серед зорґанізованих в юнії робітників. Анґлійські делеґати представляли, як московський большевицький уряд напустив у анґлійські юнії своїх аґітаторів, давши їм виразний приказ добути собі в сих юніях довіря а відтак зужити сі юнії для розбиття їх, щоби на румовищах анґлійського трейт-юнізму поставити комуністичну партію, послушну команді з Москви. Анґлійське зорґанізоване робітництво зрозумілося на кертичій роботі.

Німець Ґрасман, представник німецьких юнійних робітників, представляв кертичу роботу московських аґентів серед німецького зорґанізованого робітництва. З огляду на те, що німецькі робітничі юнії мають до 6 міліонів членів, та з огляду на те, що Німеччина становить головне забороло для поступу комунізму в Европі, большевики звернули спеціяльну увагу на добуття сеї твердині. Московські аґенти ввійшли в німецькі юнії, критикували провід та діяльність юній, та представляли себе за одиноких оборонців зорґанізованого робітництва. Через якийсь час здавалося, що німецьке робітництво хитається, але здорова струя таки побідила. Нині вже й московські аґенти признати мусять, що їх роля серед німецького юнійного робітництва скінчена.

В Канаді сталося те саме. В Злучених Державах небезпека від московських аґентів ніколи не була велика. Московські підшепти відскакують від нього, як горох від стіни. Вони навіть глухі на заклики анґлійських робітників, щоби при всій ворожнечі до большевицьких ідей, визнати большевицький уряд у Москві.

Збираючи разом факти, предложені конвенції Американської Федерації Праці, дістанемо образ побіди здорової юнійної думки над кертичою, підпольною роботою московських аґентів. Програна московських аґентів серед робітництва Америки, Канади, Анґлії й Німеччини (та й серед робітництва других країв) показує, що робітництво кождого краю хоче своїми способами боротися за поправу долі робітників, що робітництво одного краю хоче підпирати зорґанізоване робітництво другого краю, але що робітники не пристануть на ніякі диктати самовладців. Своєю абсолютною семилітною диктатурою самодержці Росії, які звуть себе провідниками одинокої в світі робітничої держави, довели до того, що вони найшлися нині поза рамами всесвітного робітництва.

З НАСТРОЇВ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(З листа студента з Київа).

„В сучасний момент радянський союз зовсім не те, чим він був в часи „військового комунізму". Комуністи вже давно забули про прінціп клясової боротьби. На першім місці стоїть в них солідарність правлячої кляси, яка виробилась в наслідок поліційного режіму державної партії. Ця система витворила слідуючі упривілейовані та експльоатовані касти:

1. **Червоні дворяне** (шляхта) — це є члени та кандидати на членів російської комуністичної партії та їх філій.

2. **Червоні міщане** — це члени професійних союзів, які мусять з вірою, надією і любовю живитися з рук червоного дворянства.

3. **Непмани** — це нова (переважно торгова) буржуазія та споріднена з ними ґрупа спеціялістів в економічних установах („спеців").

4. Дрібні упривілейовані підкасти:

а) **військо** — „чон" („часті особово назначення"), на зразок колишньої царської ґвардії,

б) **Комсомол**, більш відомий в народі під назвою „молокососи", це орґанізація комуністичної молодіжи.

5. Нарешті експльоатована маса — **робітники, селяне й інтеліґенція.**

У нас тепер слово „партійний" вимовляється з таким значінням, як колись за старого уряду казали „дворянин". Червоні міщане — члени союзів та комітетів незаможніх мають деякі пільги: дешеві помешкання, воду, каналізацію, мають право вчитися по школах, але з ними червоні дворяне не дуже то панькаються: їх викидають із теплого місця тисячами з багатьох причин: „недисциплінарність", „відсутність клясової свідомости", „анархізм" і т. д.

„Непмани" та „специ" радянських господарських орґанів, що ніби то мають наладити „комунізм", це все бувші капіталісти. Вони щиро допомагають червоним дворянам визискувати працюючі маси, бо для них це діло знайоме з давен-давна.

До експльоатованої маси належать в „робітниче-селянській" республіці власне робітники і селяне. Чимало куркулів або їхніх дітей записуються до комуністичної партії, бо їм треба учитися, а без партійної посвідки далеко не заїдеш. Бажайчи обєднати капіталістичну будову держави з кастовим розділом суспільства, компартія підпирає дрібний „кустарни капіталізм", який ще має назву територіяльного капіталізму.

У нас тепер, як відомо, панує **безробіття.** Червоне дворянство придумало дуже легкий спосіб боротьби з цим злом, яке неминуче з'являється там, де існує капіталізм. Комуністи проводять „чистку" серед безробітних. Це значить, що цих безробітних, які чимсь провинились перед компартією, просто виключається зі списків у професійних спілках та в біржах праці. Бойове завдання комуністів — „вичистити" до 50% безробітних, зменшити таким чином число людей, яким радянська держава таксяк мусить допомагати, і про людське око „зменшити" безробіття. На ділі ж цим способом боротьби з безробіттям тільки побільшується число старців та люмпенпролетаріяту.

Цікаво, що свою сучасну політику комуністи називають тимчасовою. Вони „тимчасо" віддають у власність землю під будови на 39 років і „концесії чужим капіталістам дають на 90 років.

Посередні податки заїдають робітників, а безпосереднє здирство в формі „єдиного податку" з селян висмоктує останні соки з селянства. Неурожай цього року поставив нас усіх на край прірви. Це відчуває комуністична партія і тому відсилає людей з „чонів" в теріторіяльні військові частини, що стоять на провінції. Можуть статися великі події, бо вривається терпець і найтерплячішим.

Не забувайте, що на Україні йде знову „чистка" студентів вищих шкіл. Знов яких 10 або 12 тисяч студентів опиниться „за бортом". Це найкращі аґітатори проти диктатури комуністів. Біржі праці тріщать від безробітник. В самім Київі є їх 36 тисяч, і все це люди клясово свідомі і політично розвинені настільки, щоби знати, хто їх ворог, а хто приятель. Найкращу клясову свідомість дають 5 карбованців соціяльного податку, які мусять робітники платити що місячно. Селянин платить податки декілька разів більші, ніж за царських часів.

Думаю, що після „передишки" Україна знов загомонить. Бо хоч поспіла комуністична груша і черви її поділи, але без бурі вона не впаде. Треба дерево добре потрусити.

Мартин С.

ЧЕСЬКО-ЛЕҐІОНАРСЬКІ ГЕРОЇ.

(Допись.)

Конституція і виборчий закон чесько-словацької держави мають попри много дуже гарних постанов також одну досить гумористичну: єсть то утворенне осібної виборчої курії для членів бувшого чеського леґіону, котрі вибирають осібного посла до чесько-словацького парляменту. — Ті чеські „леґіонаржі" належать майже всі до народно-соціялістичної партії звісного московського москвофіла Кльофача, котра має тільки соціялізму в собі, що Француз германофільства. Досить сказати, що та „соціялістична" партія попирає ширенне тупого чорносотенного православя на Підкарпаттю.

„Леґіонаржі" уважають себе якоюсь Богом ізбранною клікою, котрій всьо вільно, і котра має право пхати свого носа, до кождого хоч би й чужого проса. Вони є передовсім ярими москвофілами і тому особливим полем своєї діяльности вони собі вибрали наше Підкарпатте. Їх плян був спершу перевести широку колонізацію в нашім краю, а колоністами мали бути таки вони самі! Всі однак партії підкарпатські спротивилися цему симпатичному плянови і панове леґіонаржі мусіли взяти хвіст під себе. — Але зато з тим більшим завзяттем вони стараються окацапити наші школи, а в 1920 р. відбули навіть на **нашій земли** в Мукачеві віче, та **ухвалили** на нім, що **всі школи** у нас мають бути **московські!** Дальше їх безличність не могла вже справді піти!

Ті ріжні сумні експерименти, які ужгородський шкільний реферат виробив з нашими школами — це всьо переважно заслуга „леґіонаржів", котрі ще до того час до часу висилають з Праги своїх делеґатів на Підкарпатте, щоби тут каламутили воду. І так послідними часами гуляє тут по Підкарпаттю леґіонарський **посол Давід,** котрий на ґвалт хотів би викидувати галицьких Українців, котрі тут поселилися і в чесний спосіб зарабляють на кусник хліба. І так вже викинули не одного, а на його місце, пхають якого „родимого" Москаля що не то, що ні з дітьми, ні з батьками не годен порозумітися але еще й до того своєю особою нівроку нівелює, крайно деморалізує, от як нпр. **Яков Мельніков** в Кушниці, котрий дітей побиває а зі своєю любаскою Поляною Рубей викидує членів „Просвіти" зі школи.

Що найцікавійше то те, що ті „леґіонаржі" ломять з себе великих москволюбів, а тимчасом Москалі в Росії ненавидять їх мов встеклих собак! Вони полишали іменно в Росії а зосібна на Сибірі прямо страшну память по собі. Про це вийшло не мало навіть нескільких брошур а найцікавійша єсть безспірно брошурка видана в **Токіо, в Японії під заголовком „Славянофильская политика Чехов".** Чи леґіонаржі хотятъ нас примусити, щоби ми ту книжку також по французьки видали? Як не перестануть пхати свого носа на Підкарпатте, то ми вже зробимо їм ту приємність. Ми не перечимо що декотрі відділи „леґіонаржів" справді прислужилися до здобування чесько-словацької держави. Є то ті відділи, що боролись самі з осередними державами.

Але між тими, що перейшли Росію та Сибір аж до Владивостока було таких обмаль. А коли вони боролись з Москалями, коли з їх вини дістався московський ґенерал Колчак до неволі большевиків, котрі його розстріляли, то чи то дає панам „леґіонаржам" таке велике право на ширенне московщини на **Підкарпаттю, котре ніколи до Росії не належало,** і від етноґрафічної Росії є **віддалене на більше як тисяч кільометрів?!**

А остаточно може би нам панове „леґіонаржі" вияснили що то були за скарби, котрі вони привезли з Сибіру, та заложили на їх підставі „леґіонаржський банк"?

Чи справді то були скарби здобуті на Мадярах, Ракушаках та Прусаках, чи може які инші?

Ми дуже би радили, щоби панове „леґіонаржі" були троха скромнійші та чемнійші, та щоби не пхали свого носа у наші підкарпатські справи. Коли вони боролись за свій нарід — то честь їм. Але **за нас вони не боролися,** бо ми самі до чесько-словацької републики добровільно прилучилися. Нехайже не пхають пальців межи двері, бо буде буба!

І єще про один скандальчик маю Вам Браття в Америці сповістити.

Чеський уряд заказав студентам з Підкарпаття належати до українських студентських товариств в Празі, і загрозив їм на випадок непослуху **— відібраннем ступендій!** Також гарна ілюстрація, як декотрі чеські сфери розуміють нашу автономію.

Ми звертаємося отсим до нашого любого посла Єф. Нечаса, що хоть Чех має велике розуміннє наших справ щоби добре накивав передовсім „леґіонаржам" і остеріґ їх перед дальшим інтриґованнем на Підкарпаттю, щоби у нового міністра просвіти (а його партійного товариша) виєднав знесенне всеї тої московщини, котра доси до наших шкіл напхалася, та щоби зніс рівнож той нелюдський заказ виданий нашим студентам.

Хиж треба щоби і другі партії — так як посол Куртяк віднosилися аж до **Союза Народів в Женеві?** Але крім того Союза є ще й инша могуча власть, світова преса, до котрої, коли буде потреба, ми певне звернемось.

Коли вийде світовий скандал — то не ми будемо винні!

Ужгород, в падолисті, 1924.

Русин.

Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте!
І чужого научайтесь,
Свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люди цураються,
В хату не пускають.
Свої діти мов чужії,
І немає злому
По всій землі безконечній
Веселого дому.

Тарас Шевченко.

1894 УНС 1924

В ЛУЧНОСТИ СИЛА

ПОСТУПАЙМО

	Членів	Дітий
Dec. 31.'24		
Dec. 21.'24		
Dec. 14.'24		
Dec. 7.'24		
Nov. 30.'24		
Nov. 23.'24	16.200	9.050
Nov. 16.'24	16.059	8.968
Nov. 9.'24	16.048	8.954
Oct. 31.'24	15.952	8.900
Oct. 20.'24	15.755	8.750
Oct. 12.'24	15.748	8.742
Sept. 31.'24	15.725	8.720
June 31.'24	15.700	8.580
Dec. 31.'23	14.790	7.663
Dec. 31.'22	12.427	5.883
Dec. 31.'21	11.815	5.124
Dec. 31.'20	12.237	5.058
Конвенція 1920	12.080	4.451

В повисшій шпальті офіціяльного орґану У. Н. Союза, підчас теперішної „ювилейної кампанії" рекордовий департамент У. Н. Союза буде виказувати поступ кампанії і зріст членів орґанізації в формі термометра.

В надії, що Вп. Члени і Членкині будуть старатися, щоби рівнобіжно з датами підносило ся і число обезпечених то є членів і дітий приєднаних до орґанізації підчас сеї ювилейної кампанії, кличемо всіх до вспільної орґанізаційної праці, до приєднування нових членів після розісланих до відділів інформацій.

І. Каштанюк
рекордовий секретар.

ПОДЯКА

Я нижше підписана складаю сердечну подяку Укр. Нар. Союзови за так скоре виплаченне мені посмертної запомоги в сумі $1,000 по моїм мужу Теодорі Сороці, членови 384 відділу У. Н. Союза, а також і товариству ім. Тараса Шевченка в Карнеґі, Па., і його урядникам та усім членам, що так врочисто відпровадили мого мужа на останній спочинок. При сій нагоді взиваю всіх Українців, котрі ще не належать до Укр. Нар. Союза, най сейчас вступають. Кождий Українець, без огляду яких він поглядів, най вступає до У. Н. Союза і до товариства ім. Тараса Шевченка, до 384 відділу в Карнеґі, Па.

Анна Сорока.

НАРЕШТІ ЗВАЖИЛИСЬ!

Уніфікаційна політика московського центру починає так далеко заходити, що зі „самостійности" союзних держав нічого не лишається. Це починають помічати і в Харкові й несміливо ремонструвати. Характеристочною під цим оглядом єсть стаття П. Солодуба в харківських „Вістях", з 7. X. п. з. „Практика нашого законодавства", яка призначається увазі сесії Всеукраїнського Виконуючого Комітету, що почалася в Харкові 8. жовтня.

„Де-далі компетенція союзних республик і союзних органів робиться виразнійшою — почине свою статтю Солодуб — та на жаль, на підставі широкого розяснювання конституції союзу ту компетенція звужується в законодавчій практиці. На протязі року були випадки і без посереднього нарушення конституції, а має богато фактів, які не нарушуючи конституції безпосередньо, але толкуючи її в широкому розумінню, відбирають у Республики те, що раніш було її правом".

Далі Солодуб розповідає докладно історію з пляном державного страхування на Україні який виробили для України відповіні державні установи, а який з огляду на відмінні українські відносини значно ріжнився від такогож пляну в Росії. Але союзні органи не взяли на увагу відмінних українських обставин, вироблений і прийнятий українськими органами плян відкинули, а виробили свій плян, однаковий для цілого Союза.

„Головне управління (союзне) — пише Солодуб — не визнаючи національних особливостий України проводить ідею єдиного тарифу для всього Союза. Чи потрібно нам таке унітарне господарювання? Адже сила всеї революції полягає в діференційованому поході до кожного явища, а не в тім, щоб усіх підстригати на один лад. Хібаж ми рота салдат царських часів? Адже ми складна держава — Союз радянських соціялістичних республік!"

Відмічає Солодуб також дуже характеристичні „неточности" термінольоґії, якої уживають союзні держави на означення держави, але якось непомітно щезає її союзний характер і вона робиться унітарною державою з якимись там автономними республиками, які означають те саме що 50 губерній, як колись в старій Росії.

„Хотілосяб думати — каже з цього приводу Солодуб — що це тільки неточність, бож відомо, що РСФРР., Україна й БСРР. не є автономні республіки а республіки самостійні, частини Союза", тимчасом Держстрах, „для удобства управління, прирівнав їх до губерній". Це неувага до національних особливостей кожної республики, недбайливість та неохайність у складанні актів, — згірливе відношенння до побуту, мови, звичаїв колишніх пригнічених націй", як говориться в тезах резолюції 12. зїзду партії..."

А може й щось инше. І це инше скорійш виявилосьби, як би солодуб взяв тля ілюстрації „неточности" у термінольоґії і неуваги до українських особливостей не справу страхового пляну і страхових тарифів, а н. п. такі справи, як територіяльне розмежування між союзними республиками, справу територіяльного війська, обюджету, трестів, економічної політики взагалі, — то на вік пригадак легше булоби зрозуміти оту неохайність у складанню актів.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

ЛЕНЕГДА.

Т. Зазуваєв — спеціяльно прикомандирований від Наркомпроса до Наркомоса на предмет комунізації української літератури схопив телефонну трубку й викликав літературний відділ. — Які у вас там є поети? Та який там к-чорту Тичина? Старі! Так. Вже мертві-покійники. Що? Котлярев! Не чую! Котляренков! Та, кажіть помалу. Котляровскай. Ага! добре, дякую. Покищо досить.

Через годину кур'єр поносив всім взятим на учот постам лякові обіжник.

Поет Ч. таке то.

Завдання: Пристосувати твори білогвардійського поета Котляревського до розуміння й розвитку компартійського пролетарията, надавши їм актуальности.

Джерела: 1) Циркуляр Наркомпроса за 1923 рік.

2) Комплекти Правди за 5 літ.

Примітка: Як негативні типи виводити соціял-предателів, гайдамаків і прочих Мак-Дональдів.

Через тиждень т. Разуваєв з приємною посмішкою переглядав першу частину Ленейди готову до здачі в Держвидат і деклямував із захопленням:

Ілліч партієць був моторний
До самих п'ятох большевик,
Промовець гострий та проворний,
З дитинства до комуни звик.
Та Німці як царя побили,
Росію розвалити хтіли,
Ілліч вхопив себе за чуб,
— Тепер-то, каже, наша воля,
Минулася буржуйська доля,
Ми капіталу вирвем зуб.
Ілліч матню в кулак прибравши
На всіх партійців закричав,
По сербськи влучно промовлявши.
Ще й по московськи додавав:
Гетьш сей! А годі вам сидіти
Та по каварнях каву пити!
Ходім комуну будувать.
Гей, Троцький, Сталін, Луначарський
Зінов'єв, Риков, Володарський
Вставай, ребята(годі спать!
Но зла Антанта, суча дочка
Розкудкудахкалась як квочка
Комуни не любила страх.
Назад царя вона хотіла —
К чортам комуна щоб летіла
І щоби дух її не пах...

Т. Розуваєв відхилився на спинку крісла й мрійно подивився вгору.

— Добре пише каналія! Гайдамака пише в пельку. А скільки прийшлось покрутити, поки викрутив. Ну, т. Разуваєв бути тобі директором департаменту по поетичних справах.

— Самовидець.

(За „Укр. Життєм з Праги).

ЖАРТИ

Допитався.

Украв злодій у Жида козу, взяв на мотузок тай веде.

Той його надоганяє: Гей, слухай! На що ти взяв мою козу?

Злодій: На мотузок.

Жид: Але за що ти її взяв?

Злодій: За роги.

Жид: Але питаюся тебе, що я тобі винен?

Злодій: А хибаж я що з тебе правлю?

Побожна.

— Нині вам нічого не скажу, бо я ходила до своїй сповіди, але завтра вам, після гадюки, так закленy, що вас всі чорти візьмуть.

СЕЛО РУДА (РОГАТИНЩИНА) ПРОСИТЬ О ПОМІЧ.

Гринько Дорошенко, член 219 від. У. Н. Союза в Нюарку, переслав нам до поміщення просьбу комітету Народного Дому в Руді, яка звучить отак:

Пишемо листа до Вас з Країни зрошеної кровю і слізьами.

Від цього часу, як наш нещасний український нарід очутився під кіхтями наїзників, від тоді настає з кожним днем для нас пекельне життя.

Та за головну задачу поставили собі „пани" знищити нашу культуру, та наші українські школи, щоб наші діти цим способом забували свою матірну мову. А, за це, учиться їх вже від тепер цвенькати тільки п опольськи та про історію їх польських мужів та героїв, а це все є початок польонізації.

Але наш народ український не сидить зі зложеними руками, але завзято до праці взявся, та веде невпинно борбу супроти непрошеного гостя.

Як би воно не було, але боротьба мусить провадитись дальше. А щоби можна видержати непохитно в цій боротьбі, на це потрібно нам своєї організації, бо тільки при помочи організації ми зможемо створити силу. А коли буде сила то річ ясна, що буде і воля. Щоби ми змогли переводити організацію, то на це нам потрібно доконче мати свій власний Народний Дім.

Ці гроші, котрі були зібрані вами в Америці, вже зужилися на витягнення муру і на 11 кільо бляхи на покриття даху. Дім будується поверховий, на долі має бути Кооператива і склад неї та одна кімната, а на горі велика Саля і одна кімната. Але теперішні ми стоїмо, немов на роздорожу, бо нестає нам еще деякого матеріялу, як дошок на повалу і на підсубітку, дошок на підлогу, на двері і вікна, та оплатити бляхаря. Роботу даємо свою, але всіх грошів в ніякому разі ми не є в стані з людий зібрати, бо народ і так обтяжений ріжними даними та податками (для удержання каси паньствовей).

Тому ми, Комітет будови Народного Дому зі села Руди, звертаємось до Вас, дорогі наші родимці з рідного села Руди, пов. Рогатин, котрі живете за океаном на вільній землі Вашингтона: Прийдіть нам в поміч, та поможіть нам спільно двигнути та довершити діло.

Сподіємось, що Ви не поскупите жертв для свого рідного села, та що при вашій помочі ми зможемо вже цеї зими засісти в своїй рідній хаті.

Здоровимо всіх сердечно

КОМІТЕТОВІ:

Іван Кулик, Іван Корда, Гринько Борецький і Іван Ворона.

Макар Грималовський, нач. громади

(Печатка Укц. Тов. Взаїмної Помочі село Руди і печатка громадська).

Руда, дня 12. серпня, 1024.

У відповідь на цю просьбу ми створили в Нюарку комітет, до якого належать Гринько Дорошенко (Михайла), Гринько Дорошенко (Івана) і Іван Копцюх. Просимо пересилати жертви на адресу Hrinko Doroshenko, 310 W. Kenney St., або на адресу; John Kopciuch, 27 Jones St., Newark, N. J.

НЕВДАЧА СПРОБ УДЕРЖАВЛЕННЯ ТОРГОВЛІ.

У харківських „Вістях" з 9-го жовтня с. р. є незвичайно цікава дописка Д. Соловея про торгівлю на Полтавщині. З допису виходить, що в суперечь найбільшим старанням удержавити і кооперативувати торгівлю, нічого з цего не виходить, бо торгівля й на далі лишається майже виключно в руках приватних торгівців.

Полтавщина, очевидно, не творить вимку. Подібно, віддано, були випадки і в інших губерніях.

Дня 1. січня 1924 на Полтавщині було 9,160 торговельних закладів з того на Полтаву і 13 інших міст приходить 69% всіх закладів, а на села і малі місточка 31%. Отже дві третини всеї торговлі зосереджені в містах. Коли взяти на увагу, що на Полтавщині, крім міст є 8131 поселень (місточка, села, хутори), а торговельних підприємств на сі поселення припадає в числах 2819, то виходить, що один торговельний заклад приходить в середньому приблизно на 3 поселення.

Щодо розмірів торговельного обороту, то на сільські і маломісточкові підприємства припадає всього 22%, а решта на міські підприємства, в тому на підприємстві одного міста Полтави 18%. Отже на селах торговельних підприємств і мало і дуже вони слабі так, що селяни за всіма закупками мусять йти чи їхати до міста.

Та найцікавіше, що на 9,160 торговельних підприємств, підприємства приватні становлять аж 88. 4 підприємств кооперативних є всього 8.% а державних ще менше — 3.5 %. І вже зовсім несподіваний поділ між тими категоріями підприємств торговельного обороту. На приватні підприємства припадає 91% обороту, на кооперативні 7.6% і на державні аж 1.6%. Правда, замічає кореспондент, не всі державні підприємства втягнено до цього обрахунку, так само поза обрахунком лишилося й богато кооперативних підприємств, але це не ослаблює враження про скандально слабу участь держави і кооперації в торгівлі.

Причина цього лежить в бюрократизації і нерухливости державних і кооперативних підприємств. Всі вони запакувані в першій мірі торговельним персоналом ніж товарами, а маючи всякі пільги від держави не потребують журитися про розвій торговельних операцій, про притягнення покупців через відповідну послугу і подачу приступного по ціні товару. Красше і дешевше се робить приватний крамар і в сім секрет його живучости.

ВОЛИНСЬКА 'КОНСТИТУЦІЯ'

В Луцьку розклеєно оповіщене адміністративної влади про заборону на території всеї Волині зібрань, які мають політичний характер; ця заборона торкається також посольських справоздавчих віч. Заборона обовязує з днем оголошення. За нарушення розпоряджения грозить кара тюрми до 2 місяців і грошева гривна до 6.000 зол.

П. Ковальчик.

ОСІННІ СТРУНИ.

1.

Весна перецвіла
І літо дозріло —
А овочів зрілих немає.

В сумній самотині
Літа перешили —
І серце з нудьги застиває.

Так хвилю щасливу
В життю лиш єдину
Душа в тихім болю згадає,
Як був я маленьким
При груди у неньки —
Щасливим, безжурним хлоп'ятком...

Та всі ті хвилини
Вже сплили, минули
А осінь надходить—весни вже немає.

Серпень 1920.

2.

На терністій дорозі життя,
Якою до цілі йду,
Я ніколи недолі дитя
Розради-добра не знайду!

І святої любови небес,
Якою так серце горить,
Тої сили великих чудес,
Що душу мою так палить —

На терністій дорозі життя
Моїй не знайти вже мені.
Лиш проклони, нещасне дитя,
Почую, проклони страшні!

Мене мати родила моя
У неклі прокляття й зла,
Серед мук і страшного гріха!
Так доля нещасна моя.

1919.

3.

Не плач мое серце,
Не плач, не ридай —
З туги за любовю
Груди не вмирай!

Як доля судилась
Нам бідним так —
Згодімся ми з нею,
Хоч якби тяжка!

1919.

4.

Глибока вже ніч.
Кругом всьо спить.
Лиш сонні там зорі
У синьому морі
Вже ледви блищать.

Ні знаку життя.
Ніч мертвота.
Лиш місяць, князь ночі,
Розкрив свої очи
І бачно глядить.

Нічого нема,
Глуха тишина,
Замучені люди
Із горем у груди
Заснули й сплять.

Я стою, як тінь
У світі один,
Із серцем розбитим,
Нудьгою сповитим,
Що ледво стучить.

Минулися сни
Давньої весни.
Лиш чорної ночи
Майбутности очи
Все мучать-глядять.

1919.

5.

Так сонно
І нужно
Душі молодій...
Так глухо
І пусто
В життя глибині...

1919. Бійск, Сибір.

6.

Нудно-сірим килимом,
Гей поля, там розілялись,
Де безмежним перше морем
Золоті лани схилялись.

Тяжкий сум там звисає,
Де звеніла пісня щастя;
Життя промінь погасає,
Тумани густі стеляться...

Чорний ворон полем кряче
Осінню пісня і тужну;
Вся природа нишком плаче
За веселістю весни...

Гадишів 21/ІХ. 921.

7.

Осінне небо,
Похмуре й сіре
Ллє густі струї дощу,
І мрачність нудну,
Безнадійність сумну
У серце людини вливає —
Бо осінь сумная надходить.

Десь ділося сонце
І гарнеє літо,
Щезла-минулась краса...
Ні втіхи, ні співу,
Ні думки, ні чину
Живого в пору цю немає —
Бо осінь сумная надходить.

Не люблю я цього
Моменту пустого
Моменту застою життя,
Що мрачність нудную,
Безнадійність сумную
У серце людини вливає —
Як осінь сумная надходить.

Дж. С., жовтень 1923.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Альойзій Олесницький, парох в Чернилиці (Городенськ. повіту) помер у вересні ц. р. у санаторії Вільбунтен (Німеччина), в 60 р. життя. Покійний був відомий своєю громадянсько-патріотичною діяльністю та як організатор. Був членом Ширшого Народнього Комітету і численних наших товариств та установ. В останній війні стратив трьох синів, з чого двох у рядах Січових Стрільців. Цей важкий удар підкосив його здоровля, так що він мусів виїхати на лічення до Німеччини, де й помер. Поховали покійного німецькі католицькі священики у свящелній гробниці у Вільбунтен. В. в. п.

Др. Людомира Давидовський, професорський стипендист Українського Університету в Празі, помер дня 13. жовтня 1924, проживши 28 літ. Покійний, перебувши світову війну на ріжних фронтах в австро-угорській армії, скінчив правничий факультет чеського Карлового університету зі ступенем доктора і чеську консулярну академію в Празі. Після цього одержав наукову стипендію при Українськім Університеті в Празі для підготовлення до доцентури міжнародного права. Як стипендист працював головно над проблемою національних меньшостий і оставив на цю тему поважну семінарійну працю, яку думав розширити як працю габілітаційну. Покійний знав кілька європейських мов і своїм знанням був корисний також у практичній акції на міжнародній полі. В 1922 р. брав участь у конференції міжнародної Унії Товариств Ліги Націй в Празі як член делєгації західно-українського Товариства Ліги Націй, в 1923 р. брав участь у такій самій конференції у Відні. Якийсь час був секретарем Представництва західно-української Народньої Републики в Празі. В червні 1924 р. відбув з проф. д-ром Михайлом Лозинським політичну подорож до Лондону. Як на науковім так і на політичнім полі подавав наслідком поважного наукового підготовлення великі надії, які скосила передчасна смерть. Похорони відбулися дня 16. жовтня ц. р. при участи українських професорів і студентів. Над могилою попрацав Покійного від імени Українського Університету проф. др. М. Лозинський.

Єротей Пігуляк, правительственний радник, ем. професор реальної школи, б. посол до парляменту і буковинського сойму, член бук. краєвого виділу, член Національної Ради З. У. Н. Р., почесний член многих українських громад і товариств на Буковині, упокоївся 9. м. м. на 73. році життя в санаторії Плеш на Закарпатській Україні, де перебував у своєї доньки задля поратовання здоровля у довгій тяжкій недузі. З покійним пійшов у могилу один з перших визначних українських діячів Буковини. Вийшовши з патріотичної дяківської родини, покійник покійник ураз із своїм також уже покійним старшим братом Юстином, що був професором і маршалом, реальну школу в Чернівцях, а опісля університет у Відні, де в академічному товаристві „Січ" набрав ще більше національної свідомости. В 70-их роках став Єротей учителем природи, а Юстин рисунків у реальній школі в Чернівцях. Оба брати стають членами „Руської Бесіди", що під конець 70-их років ставляє перші кроки на національнім шляху. Проф. Юстин обдарував пізніше „Українську Бесіду" портретом Федьковича і Воробкевича та визначнійших буковинських діячів і опікувався реном малярем Івасюком підчас його студій заграницею. Проф. Єротей увійшов у 90-их роках разом з д-ром Василем Воляном та Іваном Тимінським як перший свідомий і непохитний посол-Українець до буковинського сойму, де один-одиський боровся тяжко але мужно й завзято із румунською більшостю сойму, а й боронив національну справу проти кацапа Воляна і народовця Тимінського, якого звів на бездорожжя хитрий і нині покійний тоді провідник Румунів Мустяца за мандат посла до парляменту, який дав посвояченому з боярами Воляном а до краєвого виділу Тимінському. Аж по наступних виборах, коли увійшов до сойму й др. Стоцький, полекшала працедобротка для Пігуляка, хоч не уставала вона й на дазі. Треба би писати історію буковинської України за 30 літ, щоби представити як слід участь у ній і працю Пігуляка. Вистане воднак зазначити, що покійник поставив собі за головне завдання визволити православних Українців з румунізаторської кормиги консисторії. Цілих тридцять років провадив за мозольна праця, в якій радник Пігуляк віднерев і діждався на остаток имирайного вислідку, що православна українська церква на Буковині, яка у 80-их роках мин. століття за часів лютого ворога - румунізатора, митрополита Андрієвича-Морара стала церквою домовною для українського народу, за послідного перед розпадом Австрії митрополита-регента Репти віджила до повного самостійного життя, бо одержала 1917 р. повну рівноправність з румунською, себто автономію під незалежним вікарієм о. Титом Тимінським, незвичайно світлим і свідомим священиком-Українцем. Радник Пігуляк дочекався тої щасливої хвилі, що в мурах румунізаторської тверджі, в світлиці архиєпископської резиденції, повитав тодову вольну

української православної церкви на Буковині в гарній поетичній бесіді, як це він усе любив промовляти. Та недовго тривала радість його, бо орвал Австрії завалив і його будову.

НІКОЛИ НЕ ВІРИЛА В ОГОЛОШЕННЯ.

Кайн, Па. Пані Кашієрські з Гомер улиці, котра хорувала за сім літ і безнадійно очікувала смерти, росказує історію своєї хороби. „Повисше сім літ терпіла я на страшну пошесть, лікування котрої нія не може було трафити. Жадний лікар неміг мені помочи, вони забрали мої гроші а для мене осталося лишень терпіння і на дальше. Піддавалась я операції за операцією. Життя було лишень мукою для мене і я молилася, щоби скоро вмерти і освободитися від мук. Я ніколи не вірила в газетярські оголошення і ніколи не звавала на оголошувані ліки. карства в часописах, котрі я читала Одного дня однак побачила я оголошення, котре звернуло мою увагу, в котрім була описана хороба подібна моїй. Се так було ясно, що я післала свого мужа до Пітсбурга. Можете представити собі мое велике здивовання, коли причина мойого терпіння, 38 фітів довгий солітер, був викинений з мене за посередництвом тої медицини. Від цего часу дякувала я мільон разів за день в котрім я знайшла свое щастє в часописи, бо днесь знаходжуся на дорозі цілковитого вилічення і забрали до яких 20 фунтів за пятнайцять днів і наново почуваю, що здоровле життє пливе в моїх жилах.

Богато мущин, женщин і дітий несуть ліків ться безуспішно на инші хороби, коли їх правдива слабість є сей монстер солітер. Правдиві познаки його суть відпадки частями, похожі знатками, втрата апетиту, обложений язик, гризота, біль хребта і ніг, завороти, біль голови, умлівання під очима, колотнеча, кольки, темні знаки під очима. Жолудок тяжкий, чутте осзання в жолудку і кишках. Жовта шкіра, утрата сил, недобрий віддих. Нема охоти до життя, праці, нема амбіції, все лінивий. Еплептичні напади знані як причина хоробі, який нераз доростає 50 фітів. Солітер повзучий до горлянки, може здусити свою жертву. Позбудьтеся його закон незапізно. Замовіть лікарство Laxtan днесь, яке вишлеся Вам по одержанию $10.48 через Laxal Med. Co., 448 Laxal Bldg., Box 963, Pittsburgh, Pa. Laxtan є нешкідливий, не продается по аптиках. Подайте віз: Засекуруйте пакунок додайте 25 ц.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщения ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошенням присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належність має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане оголошення одно слово числити 2 ц. за оголошення мінімум 50 більше слів. За оголошення котрі не мають 25 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень віддили У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом віддилу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свобода" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися єї сторонами. Сторони котрі не схотять придержуватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що не поміщено їх оголошення, ся оголошення.

Адм. „Свобода"

ПАРАНА МАЙБУТНІЙ ГОЛОВНИЙ КРАЙ БАВОВНИ.

Комісія англійських промисловців — Як доносять з Лондону відвідала представника Бразилії в Англії з метою переговорювати в справі намиреної англійськими промисловцями плянтації бавовни в Парані. Знавці висказуються з захопленем про Парану, як про край, що надається під управу бавовни. Комісія проектує основанне великого сіндікату з метою створення в Парані одного з найбільших центрів продукції бавовни в цілім світі.

Каим Поліщук.

„ВОЄНКО"

(Із записної книжки).

(Продовження).

— Хіба нам не все одно?

— Я думаю, що не все одно, коли гратися в Ревкоми всякі...

— А що нам токого станеться? Ми, звичайні інтелігентні робітники, скрізь можемо бути корисними. Головне, вміти своєчасно зорієнтуватися й прилаштуватися...

— І це говорить есер?— сказав я.

— Не есер, а анархіст такий, як от ви! — відповів він. — От поживете тут трохи, то побачите!

— Хотів би я вашого Журибіду побачити. Напевно цікавий чоловік, коли головою Ревкому зробився?

— Я його думаю ще й Военкомом зробити!

— Що то таке?

— А то военний комісар! Сьогодня отримав припис негайно вибрати такого, бо, мовляв, — волость мусить мати певну військову силу.

В хаті стало зовсім темно. Плякати кудись позникали, а в кутках скупчилися чорні тіни.

— Ну й сторож-же! — крикнув Коцюбенко. — Буйвіл якийсь...

В той час двері відчинилися і в хату увійшов старенький, білобородий, в постолах, в білих штанах і сорочці, сутулуватий дідок. В своїх старечих тремтючих руках він тримав велику воскову свічку і коли ставив її на стіл, то робив це так обережно, наче вона могла розхлюпатися. Поставивши на стіл свічку, він помалу нахилився над одним стільчиком і став його гладити рукою.

— Що ви там робите, товаришу-діду? — спитався Коцюбенко.

Дід підвівся і жалібно, якось по дитячому сказав:

— По ліквізиції попалися бідні стільчики, по ліквізиції.

Коцюбенко нервово забігав по хаті. „А ліс гине!"... А ліс гине!... — повторював за кождим разом. Раптово підбіг до стола і взявся за пляшку. Підняв, глянув проти світла, кинув і взяв другу. Другу також кинув і схопився за третю, але вже навіть і не дивився.

— Чого всі пляшки порожні? — суворо звернувся до сторожа.

Той, не поспішаючись, помалу підвів свою стару голову і сказав:

— Та то, мабуть, товариш Рилко випив!... Ви кудись ходили, а він з товаришом міліцейським частувався...

— А, ну, покличте сюди того міліцейського!

Дідусь глибоко зітхнув і наче не чув нічого, продовжував стояти на одному місці.

— Ви чуєте, товаришу-діду? — нетерпляче промовив у друге Коцюбенко.

—Чую, товаришу! — сказав нарешті дідок. — Все чую, а тільки думаю про те, як воно в світі божому діється оте все? ...Те туди, а це сюди, те так, а це сяк і ніяк ладу не доберещ, що воно й до чого?...

— Про що це ви діду? — спитав я його.

Він здригнувся і злякано видивився на мене. Як видно, він тільки тепер побачив мене і не знав, як саме поставитись до мене. Його старече лице якось чудно здригалося, а сірі очі швидко перебігали то до мене, то до Коцюбенка.

— А я й не запримітив, що в нас чужий пан сидить — сказав він, беручись рукою за потилицю.

— Не пан і не чужий, а товариш і свій! — озвався Коцюбенко.

— Товариш і свій?!' — здивовано повів бровами дідусь. — А я думав, що пан якийсь, а воно он що!... Скрізь товариші, слобода та ліворуція... Хіба-ж не диво, що отой злидар Журибіда так розпоряджується тут?... Тажвін ніколи путящим наймитом не був, не то щоб...

— Діду! — сердито крикнув Коцюбенко. — Годі балакати! Ідіть, куди вам сказано!

Дідусь затих, зігнувся і так пішов до дверей. Але вже аж в дверях прошамкотів:

— Товариші все, товариші!...

III.

По стінах затанцювали тіни. Свічка палахтіла й чадила, а прикрий дух пригарі нагадував щось далеке, забуте й сумне, не то чиїсь похорони, не то Страсти Христові в Чистий Четвер... Коцюбенко заклопотано шпортався в купах газет, що лежали на столі і тихенько наспівував:

„Ми всіх катів зітрем у порох,
Повстане військо злидарів..."

З вікна тягло вогкою прохолодою, з якою стелився по хаті легкий аромат розквітлих маків на городах. Я встав і почав розглядати плякати. Все старе і давно відоме, ще з відти, з Великого Міста. Тисячі раз наліплювали їх на всіх вулицях і провулках, тисячі раз кричали про це на мітінгах пів божевільні люди і тисячі раз вбивалися в мізок якісь незрозумілі думки, якими вбивалися всі почування серця й пригнічувалася душа... Тисячі раз... Тисячі раз...

В сінях почулися важкі кроки і на порозі зявився високий дебелий, кремезний, з великими чорними вусами, в старому жовнірському мундурі, в картузі з червоною звіздою, з револьвером і шаблею при боці, якийсь чоловяга. Тримаючись по військовому, він підійшов до стола на два кроки і, звертаючись до Коцюбенка, гаркнув:

— Честь імею зявиться, товаріщ секлітар!

— ЧЧому в пляшках нічого небає? — суворо спитався Коцюбенко.

— Випілі значіцця! — відрубав чоловяга.

— Ви, товаришу, зробіть так щоб було повно! —сказав Коцюбенко. — У нене гості...

Чоловяга повернувся до мене:

— Честь імею кланяцц! Очінно прїятно пазнакоміцца!...

Підійшов до мене. Взяв „під козирок" і простягнув руку.

— Начальник местной красной міліції — сказав чванькувито.

Коцюбенко перестав шпортатися в паперах і повернув голову в наш бік. Дивився наче-б то спокійно й лагідно, але лице його кривилося і права брова весь час підстрибувала в гору. Раптом він якось рвучко випростувався і сказав:

— Потім, товаришу, потім! Зараз робіть те, що вам сказав!

Начальник міліції чогось моргнув до мене і кинувся до стола:

— Чічас всьо будет!...

Позбирав на столі порожні пляшки й виніс їх у сіни. Потім вийняв з кишені дві пляшки і,ставляючи їх на стіл, сказав:

— А вот закусочкі нету!

— Треба дістати — сказав Коцюбенко.

Гдє ейо достать теперіча, када всє леглі спать?...

— Пошліть діда до Постерначки.

— Такая буржуаза з дєдом і говорить не будеть... Я, луче, міліціонера пашлю...

— Діло ваше! Виж відаєте господарськими справами!

— Совершенно, нуда! — засміявся кутніми зубами „начальник". — Тето дело мнє ізвесно харашо...

Миттю скинув з себе кашкета, кинув його на стіл і побіг у сіни. Через хвилину почувся на дворі його голос. Говорив наче довбешкою бухав:

— Вазьмйош боханку хлєба немножко агурцов і куска трі сала і марш цуда...

Хтось тихо щось говорив йому, але за його голосом не було чутно.

— Штоб мне чічас бил тут! Понял?

Хтось знову сказав щось, але „начальственний" голос так гримнув, що той відразу занімів.

— Не разгаварівать! Марш! Понял!

— Чуєте? Чиж не Цербер? — сказав до менеКоцюбенко.

— Хто його знає... — озвався я. — Ще не придивився добре, не слід.

— Цікавий тип і разом з тим дурний-дурний!... От, поговоріть з ним трохи...

В той час в хату ввійшов начальник і, звертаючись чомусь до мене, так співучаючо і по товариському промовив:

— Знайте, не образованность такая!... Толькі што пробуджающая...

— Це ви про що? — спитався я його.

— Да про етіх саміх товаріщов мужиков, што в красной міліції...

— А ви, певне, вже багато світа бачили? — спитав я знову.

„Начальник" виригнявся в самовпевнену позу і стукнув себе кулаком в груди.

— Ого, где я толькі не бил?! — зітхнув голосно.

Коцюбенко хитро підморгнув до мене і голосно промовив:

— Товариш Підкуйного багато дечого бачив і знає! Не те, що ми з вами, все в школах та з одних книжок... Його життя вчило...

— Вот іменно жисть! — захоплено скрикнув „начальнік". — Што ні єсть, а самая настоящая жисть!... Сперва в ополчанцах служіл, а потом трі года на самой войне біл...

— Ятакож був на війні, але все в резерві — сказав Коцюбенко з усмішкою.

Підкуйнога весело розреготався:

— Ну, што такоє резерв?!... Я на самом фронте і в самом огне!... Біл в Румунії, біл в Карпатіях, біл в Галіціянах, біл в Мазурії і скрозь, где толькі воевалі... Біло так, што Гавстрійці стреляють, Немци стреляють, Мадярі стреляють, а ми как толькі на ура, так чічас нічово нету...

Балакаючи щось з самим собою, ввійшов у хату сторож. В руках тримав бохонець хліба і миску з огірками.

— Кому оце дати? — спитав він звертаючись до Коцюбенка.

— Ставте на стіл, товаришу-діду! — сказав до нього Коцюбенко.

— А сало где? — кинувся „начальник".

— Зараз принесу! — буркнув сторож, ставлячи на стіл миску з огірками.

— Ідіть ви краще самі за тим салом, а товариш-дід нехай сідає коло столу, — сказав Коцюбенко.

— Сторож глибоко зітхнув і, нахилившись до одного стільця, довго розглядав його.

— Гм... Аж страшно сідати на нього... — всміхнувся.

Потім легенько провів по ньому долонею, здмухнув і сів.

„Начальник" весь час дивився на нього з несхованою іронічною усміщкою.

— Необразованность... Толькі єще пробуждающа... — сказав і пішов з хати.

— А ви, товаришу, чому не сідаєте з нами? — звернувся до мене Коцюбенко.

— Чому не сідаєте? — проказував слідом за ним і дідусь.

Ввійшов „начальник". Схопив мене за рукав і потяг до столу.

— Присажівайтесь, товариш!...

Коцюбенко повернувся до вікна, взяв там якусь брудну шклянку і наливши самогону, подав мені.

— Ви наш гість, ви й начинайте!...

— Та я не пю горілки! — пробував я відмовитися.

— Вина в нас немає! — суворо сказав Коцюбенко.

— Да, да! Віна в нас не імеєца! — промовив „начальник".

— Пийте, що дають! — журно хитнув головою дідусь.

Я випив.

Коцюбенко забрав від мене порожню шклянку, налив собі по самі вінця і став промовляти:

— Сьогодня в нас два важні випадки і мені хотілось би сказати з приводу цього своє слово. Перший випадок, що дав нам нового товариша і співробітника а другий випадок дасть нам Военкома. Пю за його здоровля!...

— Якого военкома? — здивовано озвався дідусь.

— Дійсцвітельно, што за военком такой? — потягнув себе за вуса „начальник".

— Це товариші, дуже важна справа! — став казати Коцюбенко. — Сьогодня прийшла до нас від повітового комісаря така бумага, щоб ми негайно вибрали собі Военкома. Вибраний нами Военком буде завідувати охороною спокою в нашій волости й порядкуватиме всіми військовими справами.

— Разі? — схопився „начальник". — Вот так раз!...

— А так! — сказав Коцюбенко. — Военком не тільки порядкуватиме всіми справами, але й робитиме мобілізацію, як що це буде потрібно...

— І мобілізацію! — підвів дідусь брови.

— Навіть і мобілізацію! — повчаючим тоном сказав Коцюбенко, вихиляючи шклянку.

Вихилив за одним духом і посунув її до „начальника".

— Пийте!

Піть я буду, но толькі міня очінь інтересує тето дело,— сказав „начальник", наливаючи собі шклянку. — Кого же вибрать нам, га?...

— Постернака вибрати треба, — озвався дідусь. Він, як був колись старшиною, то возив рекрутів до прийому...

Коцюбенко сердечно розсміявся:

— Ні, товаришу-діду, Постернака вибирати не можна, бо він глитай і куркуль. Тут треба вибрати когось такого, щоб був справжній пролетар і революціонер...

— Совершенно, нуда! — загорячився „начальник". Военком — дело суровое і нада штоб по найстоящему, вот што!...

Так когож тоді вибрати? — буркнув сердито дідусь. — Вас чи що таке?...

— Мовчіть, товаришу-діду! — сказав на те Коцюбенко. — Товариша Журибіду треба вибрати, он кого!...

— Як Журибіду, то й Журибіду! — згодився дідусь. — Тільки він ніколи навіть путящим наймитом не був...

— За те він справжній пролетар і революціонер...

— А так, так!... захитав дідусь головою. — Так, так!... Ліворуція тепер... Постернака ніяково вибірати...

(Дальше буде).